

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Adeziune deplină față de noua inițiativă de pace a României, a președintelui Nicolae Ceaușescu

În ziua de 30 octombrie 1981 a avut loc, la București, ședința Biroului Executiv al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Acest eveniment a avut un larg ecou în rândurile opiniei publice din țara noastră ca urmare a problemelor de importanță majoră care au fost dezbătute. Președintele țării, Domnul Nicolae Ceaușescu a prezentat principalele aspecte ale situației internaționale actuale, subliniind pericolele pe care le prezintă pentru soarta umanității cursa înarmărilor, care se desfășoară într-un ritm fără precedent. Domnia Sa a propus inițierea în țara noastră a unor largi acțiuni de masă în apărarea cauzei păcii, împotriva producerii și amplasării rachetelor cu rază medie de acțiune și a bombei cu neutroni, pentru convocarea unei conferințe consacrate dezarmării și încrederii în Europa și în întreaga lume.

Propunerea a fost primită cu însuflețire și apreciată ca o nouă și prețioasă contribuție la cauza nobilă a păcii și securității mondiale.

Participanții la ședință, între care s-au numărat și reprezentanți ai cultelor din țară, au exprimat atașamentul și adeziunea lor deplină la politica de pace și cooperare pe care o promovează cu înalt simț de răspundere conducerea statului nostru și personal D-1 președinte Nicolae Ceaușescu.

Vorbind în numele clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a dat asigurarea unui sprijin total față de toate acțiunile și inițiativele pentru salvagardarea păcii. Prea Fericirea Sa a arătat că, pentru fiii Bisericii noastre, pacea este un ideal sfânt pentru împlinirea căruia ei vor acționa permanent cu toată dăruirea.

În finalul ședinței a fost adoptat un document de un profund umanism și o înaltă conștiință a responsabilității pentru binele și fericirea omenirii. Este „Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste din Republica Socialistă România”, care exprimă voința nestrămutată a poporului nostru de a lupta împreună cu celelalte popoare, cu forțele înaintate din întreaga lume, pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru dezarmare și pace.

Ideile pe care le conține apelul sînt expresia politicii principiale și constructive promovată constant de către țara noastră pe arena mondială.

Ni se adresează tuturor chemarea ca, în interesul păcii și liniștii pe planeta noastră, să ne ridicăm cu toată energia împo-

triva continuării cursei înarmărilor, pentru oprirea amplasării pe continentul nostru a rachetelor nucleare, să spunem un NU hotărît bombei cu neutroni și să ne ridicăm cu fermitate pentru scoaterea în afara legii a tuturor armelor de distrugere în masă. În condițiile în care în lume există încă multă sărăcie, foamete și suferință, sîntem chemați să milităm cu toată energia pentru înghețarea cheltuielilor militare la nivelul anului 1981 și reducerea treptată a bugetelor militare în următorii ani. Din fondurile imense cheltuite în prezent pentru înarmare, 10% să fie folosite pentru împlinirea programelor de dezvoltare economică și socială a fiecărei țări, pentru sprijinirea popoarelor din țările subdezvoltate în eforturile lor de progres, pentru făurirea unei lumi mai drepte și mai bune. Se insistă apoi să impunem încetarea oricărei demonstrații de forță, a manevrelor militare la granițele altor state, a manevrelor de mare anvergură și a oricăror acțiuni ce pot genera tensiune și neîncredere între state.

Împreună cu întregul nostru popor, slujitorii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române au întâmpinat cu un vibrant entuziasm și mîndrie patriotică această caldă chemare către toți oamenii de bine de pretutindeni.

Ca pe tot parcursul trecutului nostru istoric, tot astfel și acum inima noastră nu poate bate decît la unison cu inima poporului.

Angajarea noastră hotărîtă în această direcție a apărării păcii reprezintă un imperativ ce rezultă din însăși credința pe care o mărturisim. În temeiul acestei credințe sîntem datori să slujim viața și să contribuim la propășirea ei.

Conștiința de creștini ne îndeamnă să condamnăm cu asprime, ca pe un păcat grav, toate punerile la cale ale unor inși stăpîniți de ambiții de supremație, care vizează distrugerea vieții și afectarea întregii opere de creație.

Împărtășim convingerea că, în unitate și frăție, popoarele vor reuși să zădărnicească toate planurile îndreptate împotriva păcii, securității și colaborării.

Ca un răspuns la Apelul pentru Dezarmare și Pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste, vom intensifica nu numai rugăciunile noastre pentru pace și bunăînvoiere între oameni ci și acțiunile de sprijinire a acestor înalte deziderate, arătînd prin aceasta atașamentul pentru cauza sfîntă a păcii pe pămînt.

Porunca ceasului de față

Între preocupările majore ale contemporaneității, locul central îl ocupă, fără îndoială, năzuința pentru apărarea păcii. De altfel, această năzuință a însuflețit omenirea întotdeauna. În toate timpurile și peste tot locul, oamenii au căutat pacea, și au depus serioase eforturi pentru dobîndirea ei. Acest adevăr l-a făcut pe Fer. Augustin să spună că: „bunul păcii este așa de mare încît între lucrurile pămîntești și trecătoare nu se obișnuiește să se audă ceva mai fermecător, nici să se dozească ceva mai mult... ca pacea... Pacea — continuă același scriitor bisericesc — este o comoară de neprețuit pentru omenire și pentru universul întreg”.

Din Sfînta Scriptură aflăm că Dumnezeu însuși a hărăzit pentru lume un astfel de țel. „Pacea de la Dumnezeu — scrie Isus Sirah — este pe întreaga suprafață a pămîntului” (cap. 38, 8).

Cînd, datorită păcatului, pacea a ajuns să fie periclitată, Dumnezeu hotărăște trimiterea unui împăciuitor care să restabilească armonia atît pe plan vertical cît și pe plan orizontal. În viziunea profetică, arătarea lui Mesia va însemna inaugurarea pe pămînt a unei împărății a păcii cînd „munții vor rodi pace și colinele mîntuire” (Ps. 71, 3). În zilele acelea, „dreptatea și pacea vor înflori din belșug pînă nu va mai fi luna” (Ps. 71, 7). Toate popoarele vor locui în liniște în țara lor și fiecare se va bucura de starea de prosperitate care se va instaura (Miheia 4, 5). Profetia accentuează mereu această caracteristică esențială a împărăției mesianice: pacea definitivă, pacea universală.

În calitate de „Principe” sau „Domn al păcii”, cum îl numește profetul Isaia (cap. 9, 4), Mesia va descoperi lumii o lege nouă după care se vor conduce popoarele. Trăind în spiritul acestei legi, ele „vor preface săbiile lor în fiare de pluguri și lăncile lor în cosoare. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și nu-și vor mai face războaie” (cap. 2, 4). Ștergerea păcatului va determina apariția unei noi ordini spirituale. Energia umană, irosită altădată pentru purtarea războaielor distrugătoare, va fi canalizată în direcția muncii constructive. Perioada îndelungată de pace va aduce tihnă în viața oamenilor. Profetul Miheia scrie că: „Fiecare va sta liniștit sub vița și sub smochinul său” (cap. 4, 5).

Cu nădejdea împlinirii acestor făgăduințe au trăit oamenii pînă la intruparea Mîntuitorului. Momentul acesta — după credința noastră — a constituit transformarea visului în realitate. Atunci s-a realizat profetia după care: „mila și adevărul se vor întîmpina, dreptatea și pacea se vor săruta” (Ps. 84, 11). Isus Hristos este „pacea noastră” (Efes. 2, 17). Întru El, Dumnezeu ni se descoperă ca „Dumnezeul păcii” (Rom. 15, 13; 16, 20), sau ca „Dumnezeul dragostei și al păcii” (II Cor. 13, 11), iar Evanghelia

Sa poartă pe drept cuvînt denumirea de „Evanghelia păcii” (F. Ap. 10, 36). Prin jertfa Sa, prin care a desființat vrăjmășia, Hristos ne-a împăcat cu Dumnezeu-Tatăl (Rom. 5, 1) și ne-a adus în comuniunea de iubire cu toți semenii.

Pacea realizată obiectiv de Isus Hristos trebuie să devină subiectivă, adică „să stăpînească și sufletele noastre” (Col. 3, 15). Trebuie să ne ostenim pentru ea, să acționăm în așa fel încît să devină biruitoare. Aici este punctul nostru de întîlnire cu credincioșii altor religii și, în general, cu toți oamenii care împărtășesc alte convingeri, dar care slujesc cauza păcii. Credem în efectul mîntuitor al jertfei Mîntuitorului, dar ne vedem încă pe cale, lucrînd pentru dobîndirea împărăției lui Dumnezeu, care „nu este mincare și băutură, ci dreptate, pace și bucurie de la Duhul Sfînt” (Rom. 14, 17).

Pînă la așezarea lumii pe temelii solide ale dreptății și păcii, picioarele noastre pășesc alături de cei care caută „să se ferească de rău și să facă bine, să obțină pacea și s-o urmeze” (Ps. 33, 14).

Împărtășim convingerea că pentru a obține o pace deplină, care să ofere omenirii posibilitatea pășirii tot mai sus pe treptele civilizației, nu este suficient să ne limităm la propovăduirea păcii sau la rostirea de rugăciuni pentru pace, cu un cuvînt la pasivitatea dorinței de pace, ci trebuie să recurgem la atitudini concrete, la a milita activ pentru rezolvarea favorabilă a problemelor de care depinde instaurarea unei păci reale și de durată. Multe aspecte ale credinței noastre ne determină să acționăm în direcția aceasta.

Vorbind despre pace, înțelegem că ea nu se limitează doar la inexistența războaielor, la încetarea oricăror lupte și înfruntări directe, de care se leagă nemijlocit vărsările de sînge și distrugerile materiale, ci pacea adevărată presupune existența în viața umană a unor condiții în măsură să garanteze pacea. Acestea sînt: dreptatea, egalitatea, libertatea. Omul este o existență concretă, încadrată într-un anumit context social, economic, cultural. Spre a se bucura de pace, el trebuie să aibă garantate în prealabil condiții prielnice pentru dezvoltarea personalității sale. Cînd aceste condiții sînt încălcate, pacea este periclitată. Pacea trebuie să se întemeieze pe dreptate, să fie roada dreptății. Astfel au conceput profetii posibilitatea instaurării păcii. „Lucrarea dreptății va fi pacea; roada justiției: odihna și liniștea pe vecie” (Is. 32, 17). Fără dreptate se anulează șansele menținerii păcii. Sabia se arată în lume numai cînd este încălcată dreptatea. Fiecare este răspunzător pentru pacea altuia. Toți avem aceeași responsabilitate pentru pacea generală. Porunca păcii este porunca ceasului de față.

Pr. prof. D. Abrudan

„Ne rugăm, cerînd ingerul păcii și pretutindeni cerem pace, fiindcă nimic nu este asemenea ei. La biserică, în rugăciuni, în litanii, în cuvinte de urare, o dată, de două ori, de trei ori și de multe ori, întîistătătorul Bisericii dă pacea, zicînd: „Pace vouă”. Pentru ce? Fiindcă ea este maica tuturor bunurilor, temei al bucuriei. De aceea și Hristos a poruncit Apostolilor, cînd intră în case, să spună aceasta, îndată ca un fel de simbol al bunurilor. „Intrînd în case, spune El, ziceți: Pace vouă” (Matei 10, 12). Căci dacă aceasta lipsește, toate sînt de prisos. Și, iarăși a spus ucenicilor: „Pace las vouă, pacea mea o dau vouă” (Ioan 14, 27). Aceasta deschide calea dragostei.

Întîistătătorul Bisericii nu zice numai: „Pace vouă” ci: „Pace tuturor”. Căci, ce folos dacă avem pace cu unul, iar cu altul război și luptă? Care este cîștigul?

Alît de mare bun este pacea încît fiii ai lui Dumnezeu sînt numiți cei care o fac și o clădesc. Pe bună dreptate deoarece și Fiul lui Dumnezeu pentru aceasta a venit pe pămînt ca să facă pace între cele de pe pămînt și între cele din cer”.

(Sf. Ioan Gură de Aur, Omilia III la Epistola către Coloseni, în Migne P.G. LXII, 322)

IANCU DE HUNEDOARA

La 525 de ani de la moartea sa

Există o frumoasă tradiție la noi românii de a-i păstra mereu în cinstire pe oamenii de seamă ridicați din sinul națiunii noastre. Între aceștia la loc de frunte se ridică figura lui Iancu de Hunedoara, de la a cărui moarte s-au împlinit, nu de mult, 525 de ani.

Personalitatea politică multilaterală, strălucitul comandant militar prin care s-a dovedit „că poporul român este capabil să dăruiască istoriei universale personalități de primă mână”, cum spunea Gh. Barițiu, s-a născut și a trăit legat sufletește de pământul Transilvaniei.

Cu privire la originea familiei sale circulă mai multe versiuni. Unii istorici susțin că bunicul său dinspre tată boierul Șerban ar fi fost un refugiat din Țara Românească și împreună cu cei trei fii Voicu, Mogoș și Radu au devenit proprietari în Transilvania. Alții sînt de părere că această familie putea tot atât de bine să fie din ținutul Hunedoarei, așa cum au fost mulți cneji de aci, înzestrați cu anumite drepturi. Cronicile din sec. XV și XVI afirmă direct că Iancu era originar din Transilvania sau chiar din Hațeg.

Fie că venise din Țara Românească, fie că se ridicase din cnejii hunedoreni, este sigur că Voicu a fost în slujba regelui Ungariei și că în primii ani ai sec. al XV-lea s-a căsătorit cu o tinăra din mica nobilime hunedoreană Elisabeta Mărgineanu din care s-a născut pe la 1407 un fiu cu numele Iancu.

Un moment important în ridicarea acestei familii survine în 18 octombrie 1409 cînd regele Sigismund dăruiește lui Voicu și fiului său Iancu castelul de la Hunedoara, cuprinzînd orașul și vreo 35 de sate. Cu această ocazie familia huniadeștilor a primit și blazonul ei nobiliar ce are drept emblemă un corb cu aripile ușor desfăcute și purtînd în cioc un inel.

Tatăl-Voicu a murit între 1414—1419.

Carte, se pare, că Iancu a învățat de la parohul Hunedoarei și de la capelanul Castelului. Cert este că de la o vîrstă foarte tinăra a plecat, conform obiceiului micilor nobilimi, să-și desăvîrșească educația militară. Știrile despre tinerețea lui sînt puține și vagi, unele chiar suspecte de erori.

Pe la 1428—1430 Iancu de Hunedoara s-a căsătorit cu o tinăra

nobilă din Slavonia pe numele Elisabeta. Din această căsătorie s-au născut doi fii, cel mai mare Ladislau în 1431 și cel mai mic în 24 februarie 1443, Matei, la Cluj.

În vara sau toamna anului 1430 Iancu de Hunedoara a intrat în serviciile directe ale regelui Sigismund. Cronicile de la această dată îi descriu portretul fizic și moral, înfățișîndu-l a fi un om de statură mijlocie, bine

legat, cu gît puternic, cu un păr castaniu, ochi mari, fața rumenă, cu un aer de seriozitate în ținută. Îi plăcea meseria armelor înainte de orice altă preocupare.

Astfel de însuși l-au propulsat spre virfurile ierarhiei politice ale vremii — voievod al Transilvaniei (1441), guvernator al Ungariei (1446) și căpitan suprem al Ungariei (din 1452).

De pe aceste poziții înalte și-a orientat Iancu activitatea sa mai cu seamă în trei direcții bine definite: de apărător al creștinătății, ca susținător al intereselor maselor de jos și ca promotor al ideii de unire între cele trei provincii românești — Transilvania, Țara Românească și Moldova.

Că Iancu a fost un apărător al creștinismului o dovedesc majoritatea acțiunilor sale armate pe care le întreprindea sub imperativul apărării credinței creștine, a civilizației și moștenirii culturale comune a popoarelor europene. În același context, cronicile timpului spun că eroul nostru întirzia mereu să aplice măsurile represive luate de inchișitorul papal Ioan de Capistrano împotriva creștinilor ortodocși. Înainte de

începerea luptei din Cîmpul Mierlei (1448), Iancu își îmbărbăta oștenii cu un adevărat creștin: „de vom învinge vom cîștiga patriei o viață bună, de sîntem învinși, viața veșnică ne așteaptă în cealaltă lume”.

Chiar atunci cînd va deveni cel mai puternic feudal, programul lui politic a rămas fidel intereselor nobilimii mici și mijlocii și indirect celor al maselor populare. De aceea, în fața primejdiei invaziei turcești, cum a fost cea din 1442 sau lupta din 1456 de la Belgrad, în armata lui Iancu s-au înrolat cu însuflețire meșteșugari, țărani neînarmați, preoți săraci, potcovari, croitori, meseriași, pilda oamenilor din popor dînd o lecție capetelor încoronate. În masele populare a găsit Iancu înțelegere și sprijin.

Înțelegînd, ca nimeni altul în vremea sa, că în fața urgiei otomane se poate rezista doar prin acțiune unită și că aceasta mai cu seamă trebuie realizată între frații de aceeași limbă și credință, acțiunea politică a lui Iancu a avut ca rezultat încheierea în 1450 a celor două tratate de alianță cu Bogdan al II-lea al Moldovei și unul încheiat ulterior cu turcii, recunoscîndu-i lui Iancu „slujbele, ascultarea și supunerea domnului muntean”.

Dar această figură complexă a înțeleptului conducător de obști și bun îndrumător de armată avea să dispară într-un mod neașteptat. Tocmai cînd trebuia să cuieze roadele strălucitei sale victorii împotriva turcilor, în urma luptei repurtate între 4 și 22 iulie 1456 la Belgrad, întreaga Europă a fost zguduită de vestea morții sale. La 11 iulie 1456, în tabăra de lingă Zemun, Iancu de Hunedoara moare răpus de cruda molimă a ciumei.

La moartea lui contemporanii au spus și au scris cu îndreptățire: „a murit Iancu, s-a stins lumina lumii”.

El a fost adus, după propria dorință, în Transilvania și înmormîntat la Alba Iulia.

Privind la chipul acestui ilustru fiu al poporului român, născut și legat sufletește de încercata provincie a Transilvaniei, putem spune împreună cu Gh. Barițiu „că eminentele calități ca bărbat de stat, ca creștin, ca om privat, îi asigură lui Iancu de Hunedoara cele mai ilustre pagini, nu numai în istoria patriei ci chiar în istoria generală a Europei”.

Pr. Ion Gherman
Hunedoara

Teoria și fapta bună

— Aspect biblic —

Teoria este un ansamblu de idei, sau învățături, care aparțin diferitelor domenii de cercetare. Unul dintre aceste domenii este și credința.

Prin teorie credinciosul este instruit pentru a se înălța la aplicarea adevărului propovăduit. Teoria premerge faptei precum acțiunea reacțiunii și cauza efectului. Pentru ca un credincios să acționeze just el trebuie să cunoască teoria. Omul teoriei nu este un om deplin decât în măsura în care ieșind din izolarea în care-l ține teoria trece în domeniul faptelor. Omul faptei include în acțiunea sa atât teoria cit și aplicarea. Fapta aparține teoriei, iar aceasta este o desăvîrșire a ei. Ca să aplice corect învățătura, credinciosul trebuie mai întîi s-o cunoască: „Mai întîi Evanghelia trebuie să se propovăduiască”, spune unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai Mîntuitorului (Marcu 13, 10).

Precum există o asociere între o zi și alta, astfel există o legătură logică între teorie și fapta bună.

Teoria are un scop, împlinirea unei acțiuni. Fără un scop practic, în care se finalizează, teoria rămîne o pură contemplație. Proorocii ne-au învățat să aducem fapta în acord cu vorba cînd ziceau: „Eu priveghez asupra cuvîntului meu, ca să-l împlinesc (Ier. 1, 12).

Teoria are o funcție ontologică, ea devine o putere în drumul credinciosului către mai binele său și al colectivității în care trăiește.

Creștinismul e viață, de aceea teoria n-are valoare decît prin realizarea ei în concret, prin fapte: „Feriți-vă de cei care ascultă cuvîntul lui Dumnezeu și-l păzesc” (Lc. 11, 28). Cuvîntul „a păzi” de aici are sens transitiv — a împlini o poruncă, și nu pe cel de a veghea.

Omul nu-i creat pentru o pură contemplație ci pentru acțiune. Teoria credinței se intrupează în fapte bune. Sfînta Scriptură scrie că la poarta Edenului stătea un heruvim ținînd o spadă de foc, ca să păzească drumul spre popul vieții. Acțiunea descrisă, aici în Cartea Facerii, este insinuantă. Acolo, înlăuntrul Edenului, au loc numai cei care s-au distins printr-o dăruire pentru formarea profilului moral al credinciosului, prin ridicarea la o perfecțiune apropiată de Dumnezeu, zdrobind „capul șarpelui”, prin puterea virtuților.

Această acțiune prin care se realizează personalitatea credinciosului constituie o unitate deplină între teorie și faptă „căci împărăția lui Dumnezeu nu stă în cuvînt” (I Cor. 4, 20)... „să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta”, zice autorul Evangheliei a IV-a, în I Ioan 3, 18.

Evanghelistul Luca numește pe Mîntuitorul „prooroc puternic în faptă și cuvînt” (Lucă 24, 19), iar apostolul Iacob îndrumă pe cititorii epistolei sale „să fie nu numai ascultători ai cuvîntului ci și împlinatorii lui” (Iac. 1, 22).

Cartea Pildelor vestește că fericirea se dobîndește printr-o trăire în care munca cu calități sporite și practicarea virtuților constituie o adevărată înțelepciune a vieții.

Cele două coșuri cu smochine bune și rele, ale lui Ieremia, olarul cu lutul, jugul și cupa cu vin, sînt o exemplificare a teo-

rii care ar zice că cuvîntul propovăduit reprezintă rădăcina iar aplicarea este floarea și rodul pomului vieții.

Proorocul Iezechiel era omul rațiunii, de aceea el se adresa mai puțin inimii, pentru că el voia să convingă cit de anchilozati sînt unii oameni care se complac în-a fi cum a fost „mai înainte”. El voia totul nou: om nou, legămînt nou, pămînt nou, un păstor nou și după inima tuturor.

Evanghelistul Ioan (1, 1) afirmă că „la început era cuvîntul” că cele spuse în Vechiul Testament au ajuns la adevărata valoare prin împlinirea lor. Cu alte cuvinte ideile fundamentale din Vechiul Testament devin realitate prețioasă prin intruparea lor.

Indemnul profetului Amos din 5, 14: „Căutați binele și nu raul” este general valabil în Sfînta Scriptură.

Pentru înfăptuirea faptelor bune imperfecțiunea fizică a credinciosului, sau alte pretexte, nu poate constitui un impediment. Moise, lipsit de darul oratoriei, considera că nu va avea succesul așteptat în convingerea maselor. I s-a poruncit însă categoric: „Dute!” și s-a dus.

Săvîrșirea faptelor bune nu este condionată de vîrstă. Proorocul Ieremia avea doar 20 de ani cînd a primit misiunea profetică de a predica adevărul. Sustrăgîndu-se misiunii el a zis: „Doamne! sînt un copil, nu știu să vorbesc”. Domnul însă l-a stimulat zîcînd: „Nu te teme!”.

În problema faptelor bune eludarea îndatoririi constituie o culpabilitate. „Numai înfruntînd greul capeți puteri”, spunea o vorbă inspirată din Sfînta Scriptură (Iov. 42, 2).

Un credincios trebuie să aibă sentimentul înălțător că atunci cînd încetează puterile lui începe ajutorul lui Dumnezeu: „Nădăduiește în Domnul și fă binele” scrie psalmistul la Ps. 36, 3.

Sensul faptelor bune e larg. El nu se restrînge numai la cele religioase, cuprinde orice acțiune de caracter avantajos pentru om, recomandabilă din punct de vedere moral.

Unitatea între prevedere și împlinire, între vorbă și faptă, constituie un factor hotărîtor în formarea personalității creștine. Calitatea vieții o măsoară noțiunile: bun, drept, moral, sîrguitor, pașnic, demn. Acestea sînt virtuți necesare pentru că ele izvorăsc din ideile dialecticii creștine. Învățătura teologică se cristalizează în fapte, ca relația dintre formă și fond: „Credința fără fapte este moartă” spunea Apostolul Iacob (2, 17). Adevărul de credință numai unul este, acela pe care-l conține învățătura revelată și fapta bună, care este o prelungire a ei.

Gîndurile cele bune se valorifică după roadele pe care le produc: „Ce vom zice, dacă vom spune că cineva are credință iar fapte nu are” (Iac. 2, 14), „să nu iubim cu vorba numai singură, ci cu fapta și cu adevărul” (I Ioan 2, 18).

Numai prin trăirea activă și permanentă a adevărului revelat își construiește credinciosul o personalitate utilă lui și comunității în care trăiește.

Pr. prof. Nicolae Neaga

Mănăstirea de la Moglănești [Toplița]

Una dintre mănăstirile mureșene, uitată astăzi, dar cu un trecut care merită să fie evocat, este mănăstirea de la Moglănești, așezată pe platoul unui deal din apropierea orașului Toplița, care-i asigură o largă priveliște peste văile din jur.

Mănăstirea datează din secolul al XVII-lea, fiind cunoscută sub numele de *schitul Doamnei*. E construită din birne de stejar și a fost înregistrată în 1765 în conscripția făcută de Atanasie Rednic.

Schitul este însă cu mult mai vechi decît înregistrarea lui, faptul fiind mărturisit de însuși istoricul secui, Orbán Balázs. „Biserica (capela) — scrie Balázs — e o zidire mai nouă, însă în împrejurime se văd și urme de edificii mai vechi, despre care tradiția spune că sînt ruinele unei mănăstiri ce a fost făcută de doamna unui boier bogat în amintirea faptului că pe timpul luptelor voievodului Mihai Viteazul ar fi aflat acolo loc de refugiu”.

Tradiția și datele istorice ulterioare nu se referă însă la epoca lui Mihai Viteazul, ci a unui domn moldovean de mai tîrziu, Gheorghe Ștefan (1654—1658), a cărui soție, Safta, ar fi fost în 1658 — după răsturnarea și plecarea în pribegie a soțului său —

inițiatorul acestui schit și care ar fi și murit aici.

Pirul care curge prin preajma mănăstirii se numește și el Pirul Doamnei.

Mănăstirea a fost reparată în 1677, în 1710 avînd parte de o nouă restaurare. În 1755 a fost acoperită din nou și zugrăvită pe cheltuiala călugărului Nicodim, de către zugravul Andrei Tot. Lungimea ei este de 12 m., lățimea de 4,56 m., iar înălțimea de 3 m.

Călugării de aici, moldoveni ca și ctitorul mănăstirii, au opus o îndrîjită rezistență față de propaganda romano-catolică în regiune, fapt ce a determinat autoritățile să-i izgonească. Se pare că ultimul călugăr aflat aici a fost Luca Mereuțiu. Mănăstirea a ajuns astfel în posesiunea episcopiei Blajului, care a transformat-o în biserică gr.-cat. În jurul ei s-a organizat și cimitirul satului. În 1948 a revenit la vechea ei destinație de biserică ortodoxă, în 1974 fiind iarăși renovată.

Vizitînd schitul acum cîțiva ani, însoțit de arhimandritul Mihai Goia, starețul mănăstirii celei noi de la Toplița — Sf. Ilie, am mai aflat cîteva din icoanele originale precum și fresca celor 12 Apostoli zugrăvită în 1755. Restul picturii nu s-a mai păstrat. Odată pe lună se oficiază și a-

cum serviciul divin de către călugării de la noua mănăstire.

Mănăstirea de la Moglănești a îndeplinit în regiune și un important rol cultural, aici realizîndu-și o parte din activitatea lor, renumiți pisari, dascăli și zugravi moldoveni Vasile Sturza și Ștefan Dascălul Moldavski, al căror apostolat se va întinde și în direcția Maramureșului, nordului și vestului Transilvaniei. E greu de precizat cînd vor fi poposit aceștia la Moglănești, datele generale ale activității lor indicînd pentru cel dintîi antepenultimul deceniu al secolului al XVII-lea, iar pentru cel de al doilea jumătatea secolului al XVIII-lea. Vasile Sturza, originar din satul Bărboși de lingă Galați, a fost unul din cei mai harnici copisti ai timpului, din pana lui izvodindu-se rînd pe rînd un *Molilvelnic*, un *Liturgiar*, *Rînduiala ispovdaniei*, un *Ciaslov* și numeroase alte acatiste, canoane, „glasuri” după trebuințele vremii.

Ștefan Dascălul venise de la Comănești, din apropierea Bacăului și, cutreierînd Maramureșul și Ardealul, a săvîrșit o operă asemănătoare cu a lui Vasile Sturza. La Moglănești a copiat pentru starețul Nicodim un *Prăznicar înregistrat* în „Catalogul manuscriselor românești”. (I. Bianu și Gh. Nicolăiasa, Craiova, 1931, t. II, p. 161).

În același timp a sălășluit la această mănăstire și ieromonahul

Varlaam, care a cercetat numeroase sate din regiunea Mureșului: Varviz, Ripa, Săcalul de Pădure, Solovăstru. (N. Albu, op. cit., p. 144).

La Moglănești se pregăteau totodată și unii preoți din regiune de către anumiți arhimandriți veniți din Moldova, precum și numeroși dieci (cantori) și dascăli.

Deși modestă, mănăstirea Toplița de la Moglănești a fost și ea prin veacuri unul din nume-

roasele elemente doveditoare ale legăturilor dintre românii din Valea Mureșului și cei din Moldova, și în același timp una din vetrele de cultură ale populației românești din Toplița.

Sub tavanele ei de grinzi afumate, sufletul și graiul românesc au fost întotdeauna acasă.

O restaurare a ei ar fi cu totul necesară, mănăstirea de la Moglănești fiind un veritabil monument istoric.

Vasile Netea

120 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA „ASTREI“

Activitatea „Astrei“ oglindită în mărturii sibiene

Comemorarea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“, cea mai prestigioasă instituție de cultură românească, reprezintă evocarea unui moment de rezonanță istorică, de o deosebită importanță în lupta de emancipare culturală și națională a poporului nostru.

Căutând să îndeplinească idealurile revoluției burghezo-democratice de la 1848, fruntașii mișcării naționale românești din Transilvania, Avram Iancu, Axente Sever, Aron Florian, Andrei Șaguna, Gheorghe Barițiu etc., au trecut, în pofida dominației străine și în condițiile specifice de dezvoltare ale economiei capitaliste, după multe frământări, la constituirea unei asociații culturale care urma să slujească interesele naționale românești.

Odată cu întemeierea „Asociațiunii“, în cadrul adunării constitutive de la Sibiu din 4 noiembrie 1861, la care au ținut să participe, „toți inteligenții națiunii noastre“, s-a declanșat un amplu proces social-cultural, de interes național, unic în istoria culturii noastre menit să promoveze progresul în pas cu spiritul epocii moderne capitaliste, să realizeze prin cultură aspirațiile de libertate națională ale românilor transilvăneni și bănățeni, care pînă atunci nu s-a putut câștiga prin luptă armată și prin cea politică.

Preluând vechile aspirații de cultură ale înaintașilor, urzitorii și prestigioșii săi conducători, au pus la temelie „Astrei“ un program de luptă cultural-națională, cu scopul de a realiza în forme noi și cu mijloace potrivite „înaintarea literaturii române și cultura poporului român în deosebitele ramuri, prin studii, elaborare și editare de opere, prin premii și stipendii pentru diferite specialități de știință și arte și alte asemenea“.

Referindu-se la modul de îndeplinire de către cărturarii „Asociațiunii“, a acestui program, avansat și corespunzător năzuințelor poporului, George Barițiu mărturisește, că angajarea lor, a fost, fără rezerve, față de cerințele de dezvoltare ale culturii românești „noi însă, dacă ne decidem, după multe consultări a realiza un plan oarecare, privitor la cultura noastră, apoi nu ne odihnim pînă nu-l scoatem la căpătii“.

Acestui spirit de sacrificiu și abnegație care a existat în cadrul „Asociațiunii“, decenii de-a rândul, i se datorește construcția de școli „și biserici din material solid, așezăminte de bani spre a smulge pe popor din ghiarele usurarilor, deschiderea de tipografii, societăți agronomice, toate (înfăptuite) fără un ajutor de la stat“ (ul dualist austro-ungar, n.n.).

Realizarea acestor obiective de interes național a pretins însă, colectarea de fonduri materiale, care erau de cele mai multeori, neîndestulătoare.

În asemenea cazuri arată George Barițiu „nu mai vedem de unde să adunăm alte mii spre scopul acesta“ și atunci apelează la frații din România pentru a obține ajutoare „în numele culturii noastre naționale comune, ca să binevoiască a lua la inimă in-

cordările noastre extraordinare făcute pe fiecare zi, pentru asigurarea existenței noastre naționale“.

Preocupările „Astrei“, enunțate atât de limpede în statutele ei și realizate cu atîtea sacrificii materiale au fost orientate constant, mai ales în direcția ridicării nivelului cultural și economic al maselor țărănești.

Urmărind realizarea acestui program de emancipare și propășire a satelor românești „Astra“ a creat așezăminte culturale (biblioteci populare, muzee sătești și cinematografe), a organizat cursuri și școli economice, cooperative de credit și întovărășiri agricole țărănești, expoziții economice, etnografice și istorice, a răspindit la sate colecția publi-

Mitropolitul Andrei Șaguna, primul președinte al „Astrei“

cațiilor populare, etc. În felul acesta „Asociațiunea“ a luat contact nemijlocit cu poporul de la sate „și pune cel mai solid și trainic fundament cultural și progresului acestuia în toate privințele“.

Rolul important jucat de „Asociațiune“ în acest proces de ridicare prin cultură a satelor românești a fost sesizat cit se poate de concludent de Vasile Goldiș care sublinia „că niciodată nu trebuie uitat că terenul propriu de acțiune pentru „Astra“ a fost satul românesc, pătura țărănească, izvor de energii biologice noi... și fundament natural al unui viitor sigur“.

Un rol important în această propagandă desfășurată la sate l-a avut adunările generale zonale ale „Astrei“ și festivitățile organizate cu acest prilej, care au constituit autentice manifestări ale culturii și solidarității românești, căci aceste zile erau pline de lumină și de speranțe pentru poporul subjugat dominației străine.

În asemenea momente fiecare membru al „Astrei“ era dator să lucreze în despărțământul, în agentura sau în cercul său, pentru cultivarea limbii noastre naționale, pentru progresul culturii românești.

Paralel cu activitatea de la sate, între preocupările „Astrei“ o-

cupă un loc însemnat activitatea de cercetare întreprinsă de secțiunile științifice, în diferite domenii ale culturii și a artei, ale învățămîntului, științei și economiei, concretizate în editarea de studii și lucrări ce se refereau la întreaga națiune română, la civilizația și trecutul ei istoric.

Orientarea activității secțiunilor științifice spre problemele vitale ale societății românești din Transilvania a urmărit să asigure o conlucrare a forțelor intelectuale la acțiunile de popularizare a culturii și științei, „la crearea de colecțiuni științifice, la expoziții și alte instituții culturale și peste tot să dea Comitetului central (al „Astrei“) concursul și sfatul lor în toate chestiunile științifico-literare“.

Tot sub auspiciile „Astrei“ a fost concepută ca operă de sinteză a valorilor culturale și științifice românești, prima „Enciclopedie Română“ (1896—1904) rod al conlucrării cărturarilor români din toate ținuturile istorice românești, care a devenit un îndreptar în toate problemele de interes românesc „un inventar cit mai complet al avuțiilor și forțelor noastre naționale“. Prin această operă de însemnătate fundamentală în cultura noastră „Astra“ și colaboratorii săi au adus o contribuție de seamă la procesul de trezire și formare a conștiinței naționale, la emanciparea poporului român.

Între creațiile sale valoroase, se încadrează și biblioteca centrală din Sibiu, unde se adăpostesc și astăzi valori istorice rare ale culturii noastre: Cartea veche românească, publicațiile, manuscrisele și documentele istorice care atestă tradițiile legături spirituale existente între români, precum și mărturii despre colaborarea „Astrei“ cu societățile culturale românești și străine.

În dezvoltarea culturii noastre, pentru popor și inteligență „Asociațiunea Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“ a rămas în tot cursul existenței sale un centru național de unire și propășire al tuturor românilor, un focar de cultură care a vibrat în tot corpul poporului român în consens cu năzuințele de progres și de „înavuțire — spune G. Barițiu — netezirea și purificarea limbei materne; unificarea ei, precum nu mai fusese niciodată, pentru ca să o știi cu atât mai mult stîmă și iubi; cîștiga convecțiunii, ca în această limbă poți cultiva prea bine științele și artele, cum și a legiferă și a administra o țară, un stat; în fine intrarea națiunii noastre cu limba sa în concertul popoarelor neolatine, al celor mai civilizate din Europa“.

Prin activitatea ei „prodigioasă și multilaterală, desfășurată timp de aproape nouă decenii în toate sferile vieții culturale și materiale, „Asociațiunea“ a dezvoltat nobile tradiții de luptă pentru libertate națională, a pătruns în conștiința poporului nostru, aducînd o contribuție inestimabilă la progresul social-cultural al națiunii noastre, la realizarea procesului de unitate culturală și politică de la 1 decembrie 1918.

Mircea Stoia

„Noi simțim în noi o putință de a ne perfecționa, pe noi și pe ai noștri, prin mijloacele libertății naționale, și spre a ajunge acolo ne-am hotărît a ne consolida într-o asociațiune bine organizată, care-și face sieși de problemă promovarea literaturii și a culturii poporului nostru român, precum și înaintarea industriei și a agriculturii în sinul nației noastre.“

Nu vor trece multe zeci de ani, și națiunea română va fi regenerată și întinerită în puterile sale intelectuale, industriale și materiale, pentru că națiunea este setoasă după cultură și luminare, iar membrii acestei Asociațiuni nu vor cruța nici un sacrificiu, ce ar condiționa un viitor mai fericit și propășirea națională“.

(Din cuvîntarea mitropolitului Andrei Șaguna la ședința inaugurală a ASTREI)

Sfîntul Ioan Evanghelistul „ucenicul pe care îl iubea Iisus“

Ca persoană istorică, „Fiul Omului“ — cum însuși se definea — Mintuitorul este Dumnezeu adevărat și, concomitent, om deplin. Ca om deplin, a stabilit relații personale cu contemporanii vremelnicei Sale petreceri în trup. Aceste relații au fost mai strînse, cordiale chiar, cu Sf. Săi apostoli. Dintre apostoli i-a preferat constant pe Petru și frații Iacov și Ioan. Mărturie stau în acest sens episoadele: învierea fiicei sinagogarului Iair (Matei 9, 18 u. și loc. par.), Schimbarea la Față (Matei 17, 1 u. și loc. par.) și rugăciunea zbuciumată din grădina Ghetsimani (Matei 26, 37 u. și loc. par.). Dintre aceștia trei, suprema-i preferință, „omeniște vorbind“ (Rom. 6, 19), înclina vădit și dovedit către Sf. Apostol și Evanghelist Ioan.

Acesta — învăluindu-se în faldurile discreției unui anonim de o înaltă distincție sufletească — spre a nu da loc la confuzii între sine și celălalt Ioan (Botezătorul), dar și spre a satisface smerenia care îl caracteriza, se autodefiniște constant în textul Evangheliei a patra: „ucenicul pe care-l iubea Iisus“ (Ioan 13, 23; 19, 26; 21, 20). Iși dădea seama că o „viață“ a lui Iisus, din urzeala căreia ar fi lipsit el, era condamnată să fie lacunară. În căutarea unei formule de concordie între adevăr și smerenie, Sf. Ioan Evanghelistul n-a trebuit să recurgă la artificii: formula era însăși stilizarea *atitudinii permanente* a lui Iisus față de el. Această formulă îl servea în năzuința de a nu se autoevidenția și îl sprijinea în rîvna de a nu vătăma integritatea adevărului istoric. Cum ar fi cutezat inima sa de serafim să procedeze altfel? Netez vorbind, Sf. Ioan era *marele prieten pămîntesc* al Fiului lui Dumnezeu întrupat.

Omul nu poate trăi fără prieteni; el trăiește între oameni, laolaltă cu alți oameni. În cercul prietenilor săi, fiecare procedea, instinctiv, la *ierarhizarea* prietenilor pe care și le-a încheșat. Preferîndu-l pe Sf. Ioan celorlalți, Mintuitorul a furnizat încă o dovadă a deplinei Sale omenități.

De ce a preferat prietenia tandră a lui Ioan?

Mintuitorul — care este „cunosător al străfundurilor inimii“ (F. Ap. 1, 24; 15, 8) — și-a dat seama, cu incomparabilă-i capacitate de-a pătrunde ceea ce zace în om, că iubirea ce i-o purta acest ucenic era atât de completă încît nu mai avea trebuință de ajustări consolidatoare. I-a văzut inima: era curată în înțelesul absolut al cuvîntului. Constant în atașamentul său față de Mintuitorul — cum n-a fost alt apostol, cu atât mai puțin Petru — Domnul l-a răsplătit cu o aleasă prețuire iubitoare. În el, Domnul a văzut însăși *întruparea devotamentului total*, care nu șoavea, nu se clatină, nu se prăbușește, nu se împușează.

Îi cunoaștem îndeaproape obîrșia și mediul din care a apărut pe scena Creștinismului apostolic. Era galileian. Religiozitatea sa era străină de formalismul studiat al fariseilor și cărturarilor, iar simțămintele sale patriotice, antiromane, trebuie să fi fost de-o calmă înflăcărare și constantă legalistă. Tatăl său, Zevedei, își concentra toată atențiunea asupra îndoitei sale îndeletniciri de înstărit om din popor: plugăritul și pescuitul. De educația religioasă a fiilor săi — țărani pescari și ei — se îngrijea mama lor, Salomea (=etimologic: „cea perfectă“). Ea i-a dirijat spre Sf. Ioan Botezătorul, ai cărui ucenici au devenit cit ce se arătase noroadelor, la Iordan, austerul prooroc înaintemergător al Domnului. Cu dragostea-i grijulie de mamă, Salomea veghea îndeaproape asupra fiilor ei, sperînd să-i vadă căpătuiți așa cum îi dicta osîrdia ei maternă, lucidă și tenace. Împărțînd fără rezerve prejudecățile mesianice ale generației ei, Salomea era incredințată că popularitatea crescîndă a Învățătorului galilean prevestește proclamarea

lui iminentă ca „împărat“ al iudeilor. Evenimentul trebuia valorificat. La „curtea“ Lui — căci „împărat“ fără „curte“ nu se poate concepe — fiii ei dragi trebuiau să-și aibă asigurate ranguri și situații corespunzătoare devotamentului cu care s-au alipit de Domnul dintru tot începutul. Cererea ei, imprecasă l-a nemulțumit pe Mintuitorul, iar pe ceilalți apostoli i-a tulburat. Cu drept cuvînt (vezi Matei 20, 20—28)... intervenția pripită a Salomei i-a dat prilej Domnului să precizeze că înțietatea în împărăția mesianică este rezervată *meritului*, nu altor considerente. Cine aspiră la ea trebuie să știe că voia lui Dumnezeu este ca în Biserică, la „mărire“ să se ajungă exclusiv prin iubitoare slujire Părintelui ceresc și aproapeului.

Prin ce a cîștigat Sf. Ioan privilegiul de-a fi devenit — și de-a fi fost recunoscut — ca „ucenicul pe care-l iubea Iisus“? Pentru Domnul, Sf. Apostoli erau „prieteni“ Săi (vezi Luca 12, 4). Nici unuia din ei nu-i preocupă iubirea Sa. Dar, de vreme ce Ioan evadase din frontul de egalitate apostolică și chiar din triada maritorilor preferații de Domnul în știutele trei ocazii (revedi Matei 9, 18 u. și loc. par.; Matei 17, 1 u. și loc. par.; Matei 26, 37 u. și loc. par.), e cert că favoarea înțietății cordiale acesta a cîștigat-o pe merit.

Afectuos, hotărît și sincer, în alipirea sa de Domnul, Ioan punea ceva pasionant și exclusiv, o vibrație amplă și constantă, de-o transparență juvenilă. Prompt și generos, duios și calm, Ioan nu-și pierdea cumpătul în nici o împrejurare. Fire fremătătoare, de-o înflăcărare cuminte, el nu cunoștea nici ezitarea și nici exagerarea. Natură visătoare, contemplativă, cînd trebuia, Ioan era adevărat încorporare a bărbăției ferme. Cînd oarecine simula că „scoate demoni“ în numele lui Iisus, Sf. Ioan intervine prompt, pe cont propriu, fără să se mai consulte cu cineva, interzicîndu-i să abuzeze de numele Domnului (cf. Luca 9, 49). Asupra samaritenilor inospitalieri despre care vorbește Sf. Luca (cf. 9, 54), „fiii lui Zevedei“ cer să se pogoare „foc din cer“ (=trăznetul), ca să-i mistuie. Domnul nu a fost de.

Pr. prof. Dr. Grigorie Marcu
(Continuare în pag. a 4-a)

Cibinium '81

120 de ani de la înființarea
„Astreii“

O zi întreagă, din cadrele festivalului Cibinium '81, la a XIV-a ediție a sa, din toamna aceasta, a fost închinată sărbătoririi a 120 de ani de la înființarea Asociației pentru literatura și cultura poporului român din Transilvania — ASTRA.

Cu acest prilej a avut loc o sesiune de comunicări despre „Astra” — tribună a ideilor de unitate, libertate și independență națională.

Dintre punctele dezbătute în fața unei asistențe selecte, semnificative sunt cele susținute de invitații: Dr. V. Curticăpeanu — prof. univ. la Universitatea din București despre „Contribuția ASTREI la dezvoltarea istoriografiei românești”; Dr. Vasile Netea: „Contribuția Astrei la realizarea unității naționale”; Dr. Horia Stanca: „Marile inițiative ale Astrei”; Dr. Valeriu Moldovan: „Istoria bibliotecilor din România și prezența centrală a bibliotecii Astra ca bibliotecă națională pentru Transilvania (1861—1918)”; Dr. Teodor Pavel: „Contribuția Astrei la dezvoltarea învățământului românesc — Secția școlară”; Valeriu Nițu: „Mențiuni despre contribuția lui Timotei Cipariu la înființarea, organizarea și extinderea activității Astrei”; Ioan Holțos — directorul bibliotecii Astra: „Biblioteca, instituție fundamentală în concepția și acțiunea Astrei”; Cornel Lungu: „Preocuparea Astrei pentru ridicarea stării materiale și culturale a poporului român reflectată în activitatea despărțimintelor”; Dr. Victor Grecu: „Preocuparea Astrei pentru unificarea limbii literare”; Dr. Gheorghe Pavelescu: „Contribuția Astrei la cunoașterea, valorificarea și păstrarea patrimoniului nostru popular”; Elena Dundreanu: „Contribuția bibliotecii Astrei la dezvoltarea biblioteconomiei românești”; Ion Drăgoescu — cercetător la Institutul de etnologie din București: „Importanța colecțiilor Astrei pentru elaborarea atlasului etnografic al României”, etc., etc.

Tot atât de importantă și semnificativă a fost expoziția documentară intitulată: „Astra” — 120 de ani de la înființare, al cărei vernisaj s-a bucurat de o largă audiență.

Într-o declarație făcută de distinsul prof. univ. dr. V. Curticăpeanu de la Universitatea din București, a subliniat pe bună dreptate, că Astra a fost o Societate academică națională de factură europeană care a jucat un rol hotărâtor în viața românilor din Transilvania din toate punctele de vedere ale culturizării maselor populare românești majoritare din Transilvania și al promovării idealului național de Unire cu Patria mamă.

Când marele vlădică Andrei Șaguna a obținut de la „stăpînire”, după alte încercări, să dea viață Astrei, spunea cu atîta însuflețire, la adunarea de constituire pe care a prezidat-o în toamna lui 1861, chiar în clădirea Institutului nostru teologic (unde a fost fixată în zilele noastre o placă comemorativă), că însfîșit avem o instituție cultural-literară de prestigiu, cu un caracter național pronunțat, ale cărei roade nu vor întîrzia să se vadă.

În această privință trebuie subliniată caracterizarea lui Andrei Birseanu la 1911, cu prilejul jubileului de 50 de ani de la înființarea Astrei și anume că a fost „plămădită într-un timp de apăsare politică, cînd popoarele aruncate la pămînt de puterea baionetelor, tinjau sub domnia unui absolutism aspru...; ea vestește zorile unor zile mai senine, visate și dorite de vinjoasa generație de la 1848”.

...Dar activitatea literară a Astrei a crescut odată cu venirea de la Budapesta, la Sibiu, a lui Oct. Goga și O. Tăslăuanu — împreună cu revista „Luceafărul” —, primul, ales la fiecare adunare generală, ce se ținea anual în alt centru, în comitet ca secretar literar, iar al doilea ca secretar administrativ; activitatea culturală, social-politică și economică, continuînd paralel în toate despărțimintele.

Un rol hotărâtor l-a jucat Astra — după cum remarcă marele nostru Nicolae Iorga —, desigur în afară de lupta pentru Unirea cea mare și sfîntă — în aducerea la unitate a tuturor românilor din Transilvania, dezbinăți din motive religioase. Cînd Asociațiunea a trecut și în Banat, Al. Mocsonyi a afirmat că, prin aceasta se dărimă un zid de despărțire între frații de același neam, setoși de aceeași cultură”.

În ceea ce privește lupta pentru Unirea cea mare și sfîntă, aceasta a fost covârșitoare. N-a fost scăpat nici un moment prielnic care să nu fi fost fructificat din plin. A fost dusă cu succes pe toate cărările pînă a venit ziua cea mare de 1 decembrie 1918, cînd în Marea Adunare de la Alba Iulia s-a proclamat Unirea prin glasul miilor și miilor de români din toate colțurile Ardealului, prezenți pe cîmpul unirii din cetate, alături de cuvintele însuflețite ale lui Vasile Goldiș, Andrei Birseanu — președintele Astrei, Miron Cristea și ale celorlalți fruntași.

De atunci 1 decembrie a fost proclamată și ca zi de sărbătoare oficială a Astrei culturale ardelenice.

Iată cît de măreață a fost contribuția Astrei la Unirea Transilvaniei cu Țara!

N. D. Găvozdea

Repere sibiene,
studii și referate, II, Sibiu, 1980, 300 p.

Sub egida Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Sibiu a văzut lumina tiparului al doilea volum din seria „Repere sibiene”. Cuvîntul înainte, selectarea textelor și coordonarea lucrării aparțin profesorului Nicolae Scutea, care se îngrijește, încă de mult, de stringerea de materiale pentru un nou volum.

O bună parte din studiile și referatele publicate în acest volum au fost prezentate în cadrul a trei sesiuni de comunicări, prilejuate de aniversarea unor fapte memorabile din viața culturală a Sibiului. Astfel, o primă grupă de studii privesc pe marele cărturar Gheorghe Lazăr, de la nașterea căruia (1779) s-au împlinit, nu de mult, 200 de ani: Emilia Șt. Milicescu, *Eligie — Gheorghe Lazăr*; Ion Nicoară, *Gheorghe Lazăr — 200 de ani de la naștere*; Onisifor Ghibu, *Contribuții la istoria revoluției din 1821. Legăturile dintre Gheorghe Lazăr și Tudor Vladimirescu*, cu o serie de elemente noi privind rolul cărturarului din Avrig în cadrul revoluției din 1821; Horia Stanca, *Gheorghe Lazăr — o inimă, un gînd și Gheorghe Pavelescu, Gheorghe Lazăr — exponent al celor asupriți*.

A doua grupă de studii și referate au fost prilejuate de împlinirea a 125 de ani de apariție neîntreruptă a foii noastre *Telegraful Român* (1853—1978). Remarcăm studiile profesorilor Vasile Netea, *La aniversarea Telegrafului Român*; Paul Abrudan, *Războiul din 1877—1878 oglindit în presa sibiiană*; Mircea Păcurariu, *Ecoul evenimentelor din Balcani din anii 1875—1878, în Telegraful Român*; Gavril Istrate, *Aleksandri și Eminescu în Transilvania* (așa cum au fost publicați și studiați în Transilvania, mai ales în *Telegraful Român*); Gabriel Tepelea, *Contribuții la unitatea limbii române literare* (ale *Telegrafului*); Mircea Stoia, *Documente inedite privind începuturile presei sibiene*; Mihai Sofronie, *Din activitatea muzeografică a „Astreii”* (așa cum s-a oglindit în paginile *Telegrafului*). Vasile Barbu, *Telegraful Român și problemele economice ale Transilvaniei*. Alte trei studii prezintă personalitatea unor foști redactori ai *Telegrafului Român*: Grigore Ploșteanu, *Pavel Vasici (1806—1881)*; Eugen Lazăr, *Nicolae Cristea (1834—1902)* și Horia Stanca, *Teodor V. Păcățian (1852—1941)*.

A treia grupă de materiale privesc ziarul *Tribuna* de la Sibiu

(1884—1903): Eugen Lazăr, *Cîteva considerații asupra procesului de geneză al cotidianului Tribuna din Sibiu*; Ilie Moise, *Septimiu Albini (1861—1919)*, fost redactor al ziarului; Gheorghe Pavelescu, *Orientări folclorice în Tribuna*; Anca Goția, *Poezia populară în Tribuna*; Gheorghe Nistor, *Prezențe ale poeziei românești în Tribuna*; Eugen S. Cucerzan, *Tribuna, contur filosofic*; Eugen Onu, *Tribuna și teatrul*; Octavian O. Ghibu, *Tribuna de la București (1915—1916) — cea de a treia Tribuna*.

Un volum cu materiale bine alese, lucrate temeinic, cu o prezentare grafică plăcută, care face cinstă întreprinderii poligrafice sibiene. Studiile consemnate mai sus pun în lumină o seamă de aspecte noi legate de activitatea lui Gheorghe Lazăr și a celor două periodice sibiene, de care cercetătorii va trebui să țină seama în viitor. Sintem mîndri și recunoscători pentru cinstea ce s-a făcut și foii noastre șagunice, publicîndu-se atîtea materiale care privesc aportul ei la promovarea limbii și a culturii românești.

Pr. prof. M. Păcurariu

Sfîntul Ioan Evanghelistul

(Continuare din pag. a 3-a)

acord, fiindcă o astfel de minune ar fi pricinuit suferință (nu importă cui), dar sancțiunea drastică pe care vajnicii apostoli au propus-o, dovedea încă o dată că de bine li se potrivea porocla de „fii ai tunetului”, pe care le-o dăduse Iisus (vezi Marcu 3, 17). În sfîrșit — și totuși, fără a fi spus tot ce se poate spune cînd este loc pentru etalări și caracterizări de ampolare — cruzimea meritată cu care l-a executat pe Iuda Iscarioteanul cînd hoțul arbora travestiu de ocrotitor al săracilor (vezi Ioan 12, 6), dovedește că pentru tranzații și concesiile nu era loc acolo unde palpa inima pură a „ucenicului pe care-l iubea Iisus”.

Prezent — cu prezență activă — la toate cite a făcut și a învățat Domnul, în vremea Patimilor a rămas pînă întru sfîrșit la picioarele crucii înfipte în solul pietros al culmii Golgota. Acolo, a primit de la Domnul, spre ocrotire durabilă, pe Preasfînta Născătoare de Dumnezeu (vezi Ioan 19, 26—27), mărturie lămurită că „frații” Domnului (Matei 12, 46 urm. și, mai ales, 13, 54—56) nu erau „fii ai Mariei”. În dimineața Învierii, primul apostol care a ajuns la mormînt a fost el (vezi Ioan 20, 4).

Mereu cu Domnul la întîlniri dîntre Înviere și Înălțare, după Cincizecime a desfășurat o lucrare misionară deosebit de rodnică în cuprinsul Țării Sfînte, ex-

tinsă apoi (după moartea mucenicească a Sfinților Petru și Pavel, la anul 67) în Diaspora.

A doua dintre cele zece grele persecuții romane împotriva tinerii Bisericii creștine — dezlănțuită cu furie în vremea domniei singeroase și ridicole, a lui Domițian (81—96) — l-a găsit la Efes, cîrmuind prospera comunități ale Asiei Minor. A fost arestat și deportat în insula Patmos. Acolo i-au fost împărțite descoperirile pe care le-a consemnat în Apocalipsă. Moartea tiranului împurpurat de la Roma a curmat și grele suferințe ale creștinilor, cătorora noul cezar, Marcus Cocceius Nerva, tatăl adoptiv al lui Marcus Ulpius Traianus (98—117), în cei doi ani de pașnică „împărăție” (96—98), nu le-a cășunat nici un neajuns.

Înapoiat la Efes, „apostolul devotamentului care transfigurează” (unica specie de devotament care durează) a lecuit rănile pricinuite de persecuții comunităților Asiei Mici și le-a făcut parte de-o dezvoltare înfloritoare.

Aici, la Efes, falnicul „apostol al iubirii” creștine — cel ce, la propriu și la figurat, a creat ecuația nemuritoare care așează semnul egalității între Dumnezeu și agapi („Dumnezeu este iubire”, — I Ioan 4, 8 și 16) — a ostentat duhovnicește pînă la albite bătrînețe. Îi ieșise vestea că nu va avea parte de moarte (vezi Ioan 21, 23). La biserică, era dus zil-

nic, pe brațe. Celor ce-i cereau binecuvîntare și povață părintească, el le spunea doar atît: „Fiii mei, iubiți-vă unii pe alții!” Întrebat fiind, ocazional, de ce repetă mereu aceste cuvinte de îndemnare, Apostolul fără pereche (— ceilalți trecuseră hotarul vieții vremelnice —) le răspundea: „Fiindcă sînt poruncite de Domnul, așa că dacă faceți numai atît, ajunge” pentru mîntuire!

La Efes, către anul 100, a adăugat Apocalipsei încă patru scripturi inspirate: *Evanghelia a patra* și trei epistole sobornicești. Lăsămîntul său canonic este astfel nu numai bogat, ci și variat: e unicul aghiograf care onorează toate cele trei genuri literare reprezentate în literatura inspirată a Noului Testament: istoric (prin Ev. a 4-a), didactic (prin 3 epistole) și profetic (prin Apocalipsă).

Ultimele decenii ale secolului apostolic reprezintă în istoria începuturilor Creștinismului ceea ce se poate numi *momentul ioanic*. Proporțiile lui sînt monumentale; consecințele lui — salvatoare pentru evoluția ulterioară a Bisericii lui Hristos în lume. Frîntă — dar nu înfrîntă — înfruntînd negrele porți ale Hades-ului despre care Mîntuitorul le vorbea ucenicilor Săi (vezi Matei 16, 18), ea vislește veac după veac, „în vecii vecilor”, în spre împăcările definitive ale Parusiei.

Concurs pe teme Omiletice și
Catehetice

În scopul impulsivării activității omiletice și catehetice în Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului, Consiliul Eparhial a organizat un concurs la care au participat toți clericii eparhiei. Fiecare a prezentat în scris predica rostită la Duminica Floriilor și cateheza tratînd tema: „Persoană și personalitate morală”.

Comisiile instituite la propoziție au efectuat preselecția care s-a definitivat apoi de o comisie alcătuită la Centrul eparhial. Aceasta a analizat și clasificat

predicile și catehezele întocmite. Pentru o apreciere cît mai corectă, s-au stabilit trei grupe în funcție de vechimea în activitate a fiecărui preot: 1—10 ani, 10—20 ani și peste 20 ani.

Dincolo de caracterul competitiv al concursului acesta s-a dovedit extrem de util și bine venit în cadrul strădaniilor generale pentru promovarea activității de propovăduire a adevărurilor de credință și a muncii pastorale în general.

Imagini din frumusețile Săliștei

Un peisaj cu totul măreț îl oferă „Șanta-Săliște” o poiană cu verdeață, cu semețe coline și păduri, pentru oricine trece prin ea, de unde drumul se continuă spre renumita stațiune climaterică „Crint”, care se aseamănă în climat cu stațiunile climaterice elvețiene.

Uniunea Artiștilor Plastici din România în colaborare cu factorii de cultură ai județului Sibiu au găsit momentul prielnic în vederea urbanizării comunei Săliște să trimită Tabăra națională de sculptură în lemn în cea mai frumoasă localitate din mîrgăni-

me, pentru a-și desfășura activitatea artistică în perioada 3—30 august 1981.

Din lotul național de sculptori în lemn au făcut parte sculptorii din Sibiu, Oradea, Galați, Cluj-Napoca, Slobozia, București.

Ochiul ager al călătorului care vizitează stațiunea „Șanta-Săliște” unde străjuie astăzi 10 sculpturi în lemn din cele mai reușite, executate din stejarul locului, rămîne impresionat de măiestria sculptorilor din lotul național de sculptură în lemn.

Maestrilor nu li s-au impus nici o tematică. Aceste lucrări au

fost concepute în cadrul natural în care sînt amplasate.

Dacă nu se făcea așa ceva, tabăra nu-și ajungea scopul.

La 30 august a.c. a avut loc vernisajul expoziției de sculptură monumentală în lemn la care a luat parte un numeros public din localitate și județ.

Din inspirația creatoare și miinile harnice ale artiștilor noștri de sculptură în lemn, s-au dăruit parcului din „Șanta-Săliște” lucrări de autentică valoare. Amin-tim: „Lăcaș fortificat” de Gavril Abrihan — Sibiu, „Zbor” de Dan Covătaru — Iași, „Izvor” de Ioan Rusu din Cluj-Napoca, „Cocoș de munte” de Gheorghe Terescenco din Galați, etc.

Prof. Carol Comșa

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI *Telegrafului Român*, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: *Teoctist*, Mitropolitul Moldovei și Sucevei și locțiitor de Mitropolit al Ardealului — președinte; *Lucian Făgărășanul*, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; Diac. *Ezechiel Oancea*, tehnoredactor.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.